

بحث در موضوعات حقوقی

قتل غیر عمد

هر مصادمه در بادی امر بطوری رقت میکنند که احساساتشان شدیداً تحریک و گناه بجائی میرسد که اگر قضاوت متهمین را بدست آنها سپرند بی درنگ شدیدترین کیفر را در باره آنها در نظر میگیرند.

لکن در هر حال و هر يك از فرض ممکنه در رانندگی این نکته باریک باید یاد آوری شود که قتل غیر عمد بدون وجود سبق ذهن و بی آنکه هیچگونه فکر با قصد قبلی در شخص پیدا شود حادث و بهمان نسبت تحصیل دلیل بر تقصیر راننده یا مسئولیت واقعی او مشکل است بطوریکه هیچگاه نمیتوان به محض وقوع حادثه بطور کلی و بدون بازجوئی های دقیق و برخلاف عقیده یکی از مبرزین داد گستری وقت که بر محکومیت راننده دلایل فرضی (۱) داشت چه بسیار اتفاق افتاده که در صورت ظاهر

(۱) بعقیده فقیه مزبور علت حوادث در اتومبیل و امثال آن در یکی از فرض زیر است:

یا راننده تند می رفته و حادثه واقع شده که مقصر است.

یا آهسته میرفته که در این صورت فرصت کافی برای ترمز کردن و نگهداشتن اتومبیل یا احتراز از حادثه داشته.

یا بوغ میزد که با اینحال اگر راننده متوجه جلو باشد و با اینحال مصدوم بوغ او را نشنود دلیل بر نقص عضوی او بوده و راننده باید نگهدارد.

یا بوغ نمی زده که البته تقصیر داشته.
یا گواهی کامل رانندگی داشته و با اینحال مصادمه واقع شده که در این صورت با غرور بمهارت

از جمله گناهان خطائی که در عصر حاضر نهایت اهمیت را از جهت شیوع آن حائز شده - خصوصاً در مراکز جمعیت و آنجاها که تمدن رسوخ بیشتری دارد - قتل غیر عمد است گناه مزبور نه تنها از جهت کثرت وقوع و بلکه از نظر قضائی و تأثیرات روحی آن در مردم و شرکت احساسات و عواطف در مسئولیت و تقصیر باید مورد توجه قرار گیرد - و مخصوصاً هم اکنون که وزارت داد گستری در مقام اصلاح آئین دادرسی کیفری بر آمده و با اقدام بسیار نافع و متین که کسب نظر قضات و ترتیب اثر دادن باندیشه های آنان در اصلاح قانون است اقدام نموده و همانطور که در کشورهای بسیار متمدن و آنجاها که از نظر حقوقی و سیادت فکر قضائی و تامین داد گستری شهرتی بسزا دارند - رسم است نظر قضائی دادرسان را که بیش از هر کس بنواقص و مشکلات و موجبات اصلاح قانون پی میبرند در موقع وضع آن بخواهند در کشور ما هم این اقدام نیکو مورد توجه و در همین روزها مورد عمل واقع شده

اینک نگارنده نیز در مقام استفاده از فرصت (و در عین اینکه صلاحیت و شایستگی در اینکار را از ان دادرسان عالی مقام و دانشمندان فن دانسته و از این جهت فقط در سلك بیروانشان محسوب میشود) تجربه ناچیز و بررسی های خود را با چند تذکر در اهمیت موضوع مورد بحث قرار می دهد:

در قتل غیر عمد برخلاف سایر گناهان يك نوع فرض قضائی و قضاوت پیشکی برای هر کس و به محض وقوع هر حادثه رخ میدهد بدین طریق که پیوسته شنونده و بینندگان

باتکه همان احساسات تحریک شده و رقت قلب از نوع حادثه راننده محکوم عواطف گشته و قبل از بازجوییهای دقیق تمام امارات بر علیه او دست بهم داده و پس از این کار بی تقصیری او کاملاً ثابت گشته است.

اینک چند مثال:

۱- در بین راه شمال کامیونی پر از بار زیادتر از ظرفیت از عقب بخاک می نشیند و چهار نفر بچه زیر آن رفته هر چهار نفر مجروح و دونفر آنها میمیرند. حقیقت قضیه پس از بازجویی آن بوده که بچه ها از عقب برای تفریح بدبواری پشت کامیون آویزان شده و چندین مره با کامیون میروند. اتفاقاً بجاده سست که آب از روی آن رفته بود رسیده و چرخهای کامیون فرورفته یکمتر تبه تمام کامیون با بار نشست میکند و بچه ها که آویزان بوده اند قهرا زیر اتومبیل میمانند.

پس از بازجویی های زیاد و تشخیص این موضوع و تحقق اینکه کم یاز بادی بار هم تأثیری در اصل موضوع نداشته و اساساً رابطه مستقیم بین حادثه و عمل راننده موجود نیست وی کاملاً بی تقصیر بوده و سستی جاده منحصر اسبب نشست کامیون شده (ولو آنکه کامیون خالی میبود)

۲- اتوبوس نو و تازه از کارخانه خارج شده (در امریکا) در حین حرکت بسر اشیب پرت شده و شش نفر از سر نشینان تلف میشوند راننده دارای گواهینامه رانندگی

بی احتیاطی کرده و رعایت همه گونه دقت را نموده

یا گواهی نامه رانندگی نداشته که در اینحال حتماً

مقصر است

یا مصدوم رامیدیده و بالاینحال زبر ماشین اورفته که باید با دیدن او از سرعت بکلی کاسته و احتیاط لازم را برای احتراز از حادثه بنماید.

و یا نمیدیده که دلیل بر عدم توجه او باطراف حرکت

و بی مبالایی اوست

همچنین يك سلسله فروض دیگر

اتوبوس نبوده و از سمت راست خود هم حرکت نمیکرده. با همه این احوال راننده بی تقصیر شناخته شده چه پس از بررسی های فنی دقیق در اسبابهای اتوبوس معلوم گردید:

الف- یکی از اسبابهای مؤثر در فرمان اتوبوس در همان خروج از کارخانه و در موقع سوار کردن آن اشتباه بکار گرفته و پس از واریسی مجدد اتوبوس در کارخانه این معنی مورد تصدیق همان کارخانه واقع شده.

ب- راننده با اینکه گسواهی نامه رانندگی ندارد پس از آزمایش بقدری خوب از عهده بردن اتوبوس بر میآید که شایسته روانه درجه اول است.

ج- در سر اشیبی با آنکه ترمزهای اتوبوس خیلی خوب کار میکرده معذافرا مان بهمان علت فنی عیب کرده و موجب حادثه گردیده است.

۳- در راه بین قزوین و طهران یک نفر که سمت چپ جاده میرفته بکامیونی که سمت راست حرکت میکرده و راننده هم از مسافت زیادی حرکت پیاده رامیدیده تصادف و فرت میکند بالاینحال راننده کامیون تیرنه شده بدلائل زیر:

الف- حادثه در شب تار واقع و جز نور اتومبیل روشنی دیگری وجود نداشته.

ب- پس از بازجویی از کسان متوفی و همراهانش معلوم گردیده که هر سه نفر (همراهان) چو بدار و گوسفند طهران میبرده اند شخص مصدوم از آنها جدا شده تا بشهر آید و قبلاً راجع بنرخ گوشت اطلاعاتی تحصیل کند. برای اینکار بمحض اینکه از دست چپ اتومبیل رامشاهده میکند برای آنکه سوار آن شود یکمتر تبه وسط جاده آمده و خود را عمداً جلو اتوموبیل انداخته که راننده ناچار بایست و بردن او شود.

ج- فرصت بوغ زدن یارد کردن کامیون از مصدوم باقی نبوده

د- بالاینحال راننده تمام احتیاطات لازمه را برای اجتناب از خوردن اتومبیل به توفی کرده.

۴- دریکی از شهر های اروپا اتومبیلی که با سرعت شصت میرفته در سر راه عبور راه آهن (که معمولا موقع گذشتن قطار بسته میشود) باتومبیل دیگر که از سمت مقابل میآمده تصادف و سه نفر سر نشینان میمیرند از جمله راننده پس از بررسی معلوم می شود:

الف - در دو بست متری قبل از رسیدن به محل عبور راه آهن (علامت و روشنائی و رنگی که عابرین را از نزدیک بودن خطر و لزوم آهسته رفتن اطلاع میدهد بعلمت حادثه قبلی کنده شده و هنوز بجای نگذاشته اند)

ب- راننده اتومبیل مصدوم بر خلاف این علامت را در جهت مقابل جاده میدیده و چون اتومبیل خود او حادثه دیده و شخص راننده را زیر گرفته برای فرار تند میرفته گو اینکه هیچکس حادثه او را مشاهده نکرده و دلیلی برای آن وجود نداشته.

ج- علامت خطر در دم که پنجاه قدم به محل عبور قطار نصب شده بعلمت نقص میکائیکی (که از طرف متخصصین پس از معاینه خیلی دقیق تشخیص شده) خوب کار نمی کرده.

چند مثال فوق کافی است ثابت کند ز قتل غیر عمد مقدمات بازجوئی و بررسی های فنی و گرفتن عکس و تشخیص روحیه اشخاص و تجزیه های لابراتوار (آزمایشگاه) تمام از عواملی است که باید کلیات آن در آئین دادرسی مدنی پیش بینی شده و بعضی از عناصر مهم آن مخصوصاً اجباری و الزامی باشد (در شماره بعد سعی میکنیم در اطراف این قسمت بحث بیشتری را در تشریح اقداماتی که کاملاً مؤثر و لازم بکشف حقیقت اند پردازیم)

دکتر ع. اخوی

حق و عدالت

موضوعی که تحت این عنوان از آن بحث می کنیم موضوعی است که فلاسفه و علمای حقوق در اطراف آن چیز ها نوشته اند. از قرون اولیه تمدن بشر تعریف حق و تعیین مفهوم واقعی آن مورد نظر حکما واقع گردیده و در حکمت قدیم یونان و ادوار مابعد آن در این زمینه مطالعه بسیار شده است. همین سابقه ممتد تاریخی برای تعیین درجه اهمیت موضوع کافی می باشد. با اینحال نباید تصور کرد که تمام گفتنی ها گفته شده و ما امروز جز نقل قول از نوشته جات دانشمندان و حکما در این باب کار دیگری نداریم. بلکه بالعکس مظاهر مختلفه حق و تعیین معنی صحیح عدالت امروز بیش از سابق موضوع بحث بوده و تحقیق در اطراف آن با وجود کهنگی و قدیمی بودنش تازگی دارد.

مقدمه تذکر این معنی بیفایده نیست که مطالعه و بحث

در موضوع حاضر ظاهراً قدری خشک بنظر می رسد و این وضعیت کار نویسندگان را قدری مشکل میکند. ولی بحث های فلسفی همانقدر که فهم آنها ظاهر اشکل است همان قدر پس از فهمیدن شیرین شده و بذوق می چسبد و بنا بر این تکلیف مهم نویسندگان در این قبیل مباحث انتخاب رویه و طریقه روشن برای ایضاح مطلب و رسیدن بمقصود میباشد این است که ما مباحثی که طرح آن در این مقاله مورد نظر است قبلاً تعداد کرده و سپس بمطالعه اجمالی هر یک از آنها می پردازیم.

مباحثی که در این مقاله طرح و مطالعه آنها مورد نظر است - مباحثی که طرح و مطالعه آنها مورد نظر است از این قرارند: